

24. 3. 2017

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Whistleblowing v českém právním prostředí

Whistleblowing neboli oznamování trestných činů zejména ze strany zaměstnanců je fenomén, který si pro svou kontroverznost zaslouží pozornost nejen právníků, nýbrž celé společnosti. V první polovině února vláda v souvislosti s touto problematikou podpořila novelu Občanského soudního řádu, která toto téma po několika měsících opět oživila. Pro tyto důvody mi prosím dovolu krátký exkurz do této problematiky.

Co je whistleblowing?

Jistou legální definici tohoto termínu lze nalézt ve vyhlášce ČNB č. 163/2014[1], v níž je whistleblowing definován jako „*mechanismus sdělování významných obav zaměstnanců ohledně funkčnosti a efektivnosti řídicího a kontrolního systému*“. Tato definice je ovšem dosti nahodilá a týká se pouze jisté formy whistleblowingu v rámci finančního sektoru.

Podstata problému tkví v tom, že se zaměstnanec dozví při výkonu svého zaměstnání o nelegální činnosti. Touto nelegální činností může být typicky korupce, tvoření kartelů, bid rigging[2] a další. Následně se rozhodne tuto skutečnost oznámit, a to bez toho, aby sledoval svůj vlastní prospěch.

Jak je whistleblower chráněn v současné právní úpravě?

Současná právní úprava poskytuje zaměstnanci, který se rozhodne oznámit trestný čin, do jisté míry specifickou právní ochranu. Dle Zákoníku práce není například možné to, aby byl zaměstnanec propuštěn bez udání důvodu[3]. Další nástroj ochrany poskytuje Trestní řád, který umožňuje podat trestní oznámení anonymně a případně možnost utajení osoby svědka (oznamovatele)[4]. Ochrana svědka ovšem není zaručena automaticky, ale závisí na uvážení státního orgánu, což postavení oznamovatele nepomáhá.

Na druhou stranu zde existují povinnosti zaměstnance, který se dozvěděl o trestném činu. Těmi jsou zejména daný trestný čin přikaziti[5] a oznámit[6]. Za zmínku ovšem stojí skutečnost, že trestný čin nemusí oznámit advokát, jeho zaměstnanec, kteří se o něm dozvěděli při výkonu advokacie, či právní praxe, a také duchovní při uchování zpovědního tajemství[7].

Navrhovaná právní úprava whistleblowingu

O právní ochranu whistleblowerů[8] se pokouší současný vládní kabinet již několik let, neboť se k tomu zavázal mj. ve Vládní koncepci boje s korupcí na léta 2015 až 2017[9]. Návrh[10] dílny Ministerstva pro lidská práva a rovné příležitosti vytvořený ve spolupráci s neziskovými

organizacemi, který počítal s úpravou 6 stávajících právních předpisů, nenašel dostatečnou podporu. Důvodem pro to byly výtky, mezi nimiž je kritika přílišné obecnosti, nekonkrétnosti ustanovení. Další odpůrci poté namítali nedostatečnost ochrany oznamovatele, neboť tomu se dostalo ochrany jeho pracovní pozice až poté, co jí schválil soud.

Poslanecký návrh zákona o ochraně oznamovatelů trestných činů předložený vicepremiérem Andrejem Babišem, který byl předložen poslanecké sněmovně už v dubnu minulého roku, do jisté míry kopíruje slovenskou právní úpravu[11], která vstoupila v platnost 1. ledna 2015. Hodnocení dopadů slovenské právní úpravy je pro jeho zatím krátkou účinnost dosti předčasné. Je potřeba ovšem ještě zmínit to, že slovenská právní úprava oproti výše zmíněnému návrhu počítá s přesným výčtem trestných činů, o které by se opírala.

V reakci na výše zmíněné došlo ještě 8. února na vládě ke schválení návrhu na novelizaci Občanského soudního řádu, a to ve smyslu doplnění jeho § 133a o odstavec 2. V případě, že by tedy zaměstnanec uvedl, že byl poškozen v rámci pracovněprávního vztahu, a to po tom, co nahlásil relevantní skutečnosti nasvědčující trestný čin, pak by musel žalovaný dokázat, že tomu tak nebylo. Došlo by tedy k přenesení důkazního břemene na žalovaného, jako je tomu například v případech sexuálního obtěžování.

Poslední ze všech třech výše zmíněných návrhů je objektivně řečeno nejméně vstřícný k ochraně oznamovatele jako takového. Dostalo by se mu tímto elementární ochrany, o komplexnosti řešení této problematiky ovšem není možno hovořit. Snad se jí tedy dočká někdy v budoucnu.

Marek Hruška,
právní asistent

[SAMAK právo & daně](#)

Purkyňova 2
110 00 Praha 1

Tel.: +420 211 222 244
e-mail: info@samak.cz

[1] §47 odst. (2) vyhlášky ČNB č. [163/2017](#) Sb. o pravidlech obezřetného podnikání bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry s účinností od 7. srpna 2014

[2] dle webových stránek ÚOHS je bid rigging definován jako „tajné kartelové dohody uzavírané mezi účastníky výběrových řízení v úmyslu ovlivnit výsledek výběrového řízení ve prospěch dosažení předem dohodnutého cíle“

[3] §50 odst. (2), resp. §52 Zákoníku práce č. [262/2006](#) Sb. ve znění pozdějších předpisů

[4] §55 odst. (2) Trestního řádu 141/1961 Sb. ve znění pozdějších předpisů, a to v souvislosti se

zvláštním předpisem, tj. zákonem č. [137/2001](#) Sb., o zvláštní ochraně svědka a dalších osob v souvislosti s trestním řízením

[5] §376 Trestního zákoníku č. [40/2009](#) Sb. ve znění pozdějších předpisů

[6] §368 Trestního zákoníku č. [40/2009](#) Sb. ve znění pozdějších předpisů

[7] §368 odst. (3) Trestního zákoníku č. [40/2009](#) Sb. ve znění pozdějších předpisů

[8] rozuměj oznamovatelů

[9] část 2.1.4. Vládní koncepce boje proti korupci na léta 2015 až 2017 obsahuje mj. „Jedním z projevů občanské angažovanosti je oznamování korupce. Vláda tudíž přijme legislativní řešení ochrany oznamovatelů korupce (whistleblowerů)...“

[10] resp. dva návrhy, které byly předloženy poslancům: a) úprava stávajícího zákona č. [189/2009](#) Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací (blíže nespecifikováno) b) úprava 6 stávajících právních předpisů

[11] Zákon NR SR č. 307/2014 , o niektorých opatreniach súvisiacich s oznamovaním protispoločenskej činnosti

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Návrh zákona o digitálních platformách přináší více, než se na první pohled zdá](#)
- [Odposlechy na pracovišti, policejní vyšetřování a skončení pracovního poměru](#)
- [Odpovědnost zaměstnance za schodek](#)
- [Konec improvizace v odměňování: zamyšlení nad návrhem transpozice směrnice o transparentním odměňování](#)
- [Nový návrh zákona o platformové práci - 1. díl](#)
- [Genderový audit jako strategický nástroj zaměstnavatele: Jak se připravit na implementaci směrnice 2023/970?](#)
- [Pokuta za švarcsystém kurýrů Rohlíku potvrzena Ústavním soudem](#)
- [Platformová práce](#)
- [Několik poznámek z pera Nejvyššího soudu k nemocem z povolání a důkazní nouzi](#)
- [Pokuta 32 mil. EUR pro Dacia/Renault - evropské soutěžní úřady tvrdě došlapují na no-poaching. Měla by Vaše společnost být na pozoru?](#)
- [České zaměstnavatele čeká zkouška férového odměňování](#)